

INFORME SOBRE LA POBRESA ENERGÈTICA

1. Estat de la situació

Definim pobresa energètica com la incapacitat d'una llar de satisfer els serveis d'energia i aigua per les necessitats bàsiques dels seus membres. Mantenir l'habitatge en unes condicions de climatització adequades per a la salut (18 a 20 graus centígrads a l'hivern i 25 a l'estiu) i no disposar dels mínims d'aigua potable (100 litres per persona i dia).

Les causes que generen aquesta precarietat energètica són diverses: Ingressos insuficients de les persones, qualitat insuficient de l'habitatge, preus alts de la energia i de l'aigua, etc.

Les conseqüències en el benestar són també diverses: Tall dels subministres per les companyies distribuïdores, i per tant risc d'endeutament, impacte sobre la salut física i mental de les persones, especialment de la gent gran, deteriorament dels edificis, etc.

2. Qui pateix pobresa energètica?

Tot i que la pobresa energètica és un fenomen relativament nou, pel que fa a la seva consciència, en el nostre país hi ha diversos elements que permeten detectar la presència i extensió d'aquesta problemàtica, com ho posen de relleu diferents estudis publicats per *l'Observatori de Vulnerabilitat de la Creu Roja a Catalunya*, *la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social* i *l'Agència d'Habitatge de Catalunya*.

Per tal de poder conèixer millor l'univers de possibles persones afectades, s'ha de tenir en compte que les situacions de pobresa energètica, tal com s'esmentat a l'inici de l'informe acostuma a ser un producte de la combinació de tres factors: el baix nivell de renda, la qualitat insuficient de l'edifici (aïllament tèrmic inadequat, mala climatització, humitats, habitatges amb problemes d'eficiència energètica...) i els elevats preus de l'electricitat, el gas o l'aigua.

Segons l'informe de la sindicatura de greuges sobre pobresa energètica (octubre 2013):

“ Amb caràcter subjectiu, aquests criteris identificadors haurien de tenir present que entre els grups socials més vulnerables a la pobresa energètica figuren les persones majors de 65 anys, les famílies monoparentals, les persones en atur, les persones que perceben prestacions socials i les persones amb baixos nivells de renda.

L'Enquesta de Condicions de Vida i Hàbits de Catalunya del 2011 estima que el 12,7% de les llars podrien està en situació de pobresa energètica.

3. Les actuacions del Parlament, el Govern de la Generalitat, el Síndic de Greuges i els Governos locals

En els darrers mesos han hagut diverses iniciatives de diferents institucions catalanes tendents a fer front al problema. L'abordatge s'ha fet des de la vessant normativa, social i de interrelació.

El Síndic de Greuges de Catalunya reuneix als actors implicats en tres reunions: 4 de juny, 10 de juliol i 3 d'octubre a les dependències de la Sindicatura per tal de col·laborar en la redacció d'un document informe de diagnosi i propostes de mesures per pal·liar els efectes del conegut com "pobresa energètica".

La direcció de Família i serveis socials de l'AQVliE i la de Serveis Generals i planificació territorial de l'IMSS van participar.

A les reunions també van participar les següents entitats:

Departament de Benestar social i família de la Generalitat, Direcció General d'Energia, mines i seguretat industrial, Federació de Municipis de Catalunya, Associació Catalana de municipis i comarques, Càritas Diocesana de Barcelona, Creu Roja de Catalunya, Fundació Privada Mambré, Taula d'Entitats del Tercer Sector social de Catalunya, Endesa, Agbar i Gas Natural Fenosa.

De resultes del treball, l'octubre de 2013, la Sindicatura presenta un informe que incorpora 18 propostes, 11 operatives i 7 que requereixen canvis normatius.

El Parlament de Catalunya en sessió de 7 de novembre d'enguany aprova una moció instant al Govern de la Generalitat a realitzar tot un seguit d'accions per tal de garantir el subministrament d'aigua potable i energia a les llars de les persones més vulnerables.

En el seu apartat "b" de la moció el Parlament de Catalunya insta al Govern a:

Crear una taula sobre pobresa energètica com a espai de diagnosi, anàlisi, debat i recerca d'alternatives i solucions, amb la participació de l'Administració local, associacions de consumidors, entitats socials, experts en aquesta matèria i empreses subministradores. Aquesta taula, entre altres funcions, ha de fer recomanacions al Govern i als ens locals per a:

Primer: Determinar un sistema públic de tarifes socials reduïdes per a col·lectius amb insuficiència de recursos.

Segon: Garantir el subministrament d'un mínim vital d'aigua potable, de sanejament i d'energia als domicilis de les famílies que no en puguin pagar les factures, quan el conjunt de residents tinguin ingressos mensuals regulars iguals o inferiors al resultat de multiplicar l'indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC) vigent en cada exercici pel nombre de residents.

Tercer: Impulsar un bonus social de l'aigua, per tal de regular un sistema públic de preu social en el subministrament bàsic d'aigua de totes les llars amb poder adquisitiu reduït, especialment per a les famílies en risc d'exclusió social, a més d'establir uns consums mínims vitals en còmput mensual, en funció dels membres de la llar.

- a) Elaborar un pla de xoc contra la pobresa energètica, que tingui com a principal objectiu garantir el dret dels ciutadans als subministraments bàsics de la llar, establint acords amb companyies energètiques que operen a Catalunya per tal de determinar un sistema públic de tarifes socials reduïdes per a col·lectius amb insuficiència de recursos i la informació adequada sobre com es pot estalviar i ésser eficient en el consum d'energia.
- b) Desenvolupar en el termini de dos mesos els mecanismes legals necessaris per tal de que les companyies subministradores tinguin l'obligació de sol·licitar autorització a l'Administració per a tallar el servei en cas d'impagament per manca de recursos econòmics de les famílies, d'acord amb la Moció 10/X, aprovada el 25 d'abril de 2013. En aquest sentit, s'ha d'establir un protocol obligat de comunicació i intervenció prèvia dels serveis socials i assistencials per tal d'aplicar els ajuts necessaris per a evitar el tall de subministrament, en cas que l'impagament sigui per manca de recursos econòmics de les famílies afectades.
- c) Redactar un pla de rehabilitació i millorament energètic d'habitatges de persones en situació de pobresa energètica.
- d) Definir el concepte de consumidor vulnerable tal com estableixen les directives europees.
- e) Establir els acords o convenis que calguin amb les companyies de subministrament d'aigua potable, de gas i d'electricitat per tal d'establir línies d'ajut o descomptes molt significatius a la cobertura del cost dels consums mínims, per als domicilis de les famílies

que no en puguin pagar les factures, quan el conjunt de residents tingui ingressos mensuals regulars iguals o inferiors al resultat de multiplicar l'IRSC vigent en cada exercici, incrementant el 0,3% per la segona persona i per cadascuna de les següents,

- f) pel nombre de membres.

Així mateix el Parlament de Catalunya insta al Govern de l'Estat:

- a) Que defineixi el concepte de consumidor vulnerable, tal com estableix la Directiva europea del mercat interior de l'electricitat (2012/72/UE).
- b) Que estableixi plans contra la pobresa energètica, tal com proposen les directives del mercat interior de l'electricitat (2012/72/UE) i del gas (2009/73/CE), cosa que no ha estat recollida pel Reial Decret Llei 13/2012, del 30 de març.
- c) Que posi en marxa mesures d'eficiència energètica prioritzant les llars afectades per la pobresa energètica. Abans del 5 de desembre de 2013, els estats membres han de notificar els plans per a aplicar l'article 7 de la Directiva 2012/91/UE, d'eficiència energètica.
- d) Que estableixi una nova definició del bonus social, que tingui en compte les condicions de l'habitatge i el nivell d'ingressos familiars, i que es posi en marxa un bonus social per al gas natural i el butà i per a l'aigua.

Per la seva Banda el **Govern de la Generalitat** ha aprovat en la darrera sessió de l'any 2013 un decret per impedir la interrupció dels subministraments energètics en el període de novembre a març (treva hivernal) a les persones en situació de vulnerabilitat econòmica.

El Decret Llei 6/2013 de desembre pel qual es modifica la Llei 22/2010, de juliol, del Codi de consum de Catalunya, publicat al DOG el 31/12/2013, estableix tres requisits per poder acollir-se: Ingressos inferiors o iguals a l'Indicador de renda de suficiència incrementat en un 30% a partir del tercer membre de la unitat familiar, no tenir possibilitat de reduir el seu consum de béns i serveis i que acreditin tenir contractats els subministraments energètics en la modalitat de tarifes socials.

Els Serveis Socials municipals, en un termini màxim de 15 dies des de la recepció de la sol·licitud, hauran d'emetre informe de compliment per poder presentar-lo davant de les empreses subministradores, que hauran de suspendre el procediment d'interrupció del servei entre els mesos de novembre i març.

A data ú de setembre de 2014 i en l'àmbit de tot Catalunya s' han tramitat només 500 ajornaments acollits al decret.

L' Àrea Metropolitana de Barcelona, en el Consell Metropolità celebrat el 6 de novembre d'enguany va aprovar, conjuntament amb l' increment de les tarifes de l' aigua, la creació d' una base da dades de famílies en situació de risc social per evitar el tall de subministrament a usuaris que no puguin fer front als pagament del rebut. Tanmateix es rebaixa en un 14% la tarifa pels jubilats amb pensió mínima, persones discapacitades i per a famílies amb tots els seus membres en atur.

Complementàriament en data 25 de març s'ha aprovat el protocol per evitar el tall de subministrament d'aigua a les persones que no poden fer-se càrrec de les factures. Aquest protocol preveu que en cas d'impagament de les factures, i en cas que es puguin beneficiar de les tarifes socials de l'AMB, aquestes passaran a ser més barates. Aquest protocol està validat per totes les parts que intervenen en el procés: l'AMB, com a titular del subministrament i responsable de les tarifes i el servei, els Ajuntaments com a responsables de les actuacions que es portin a terme en el seu territori i les Companyies responsables de les gestions del servei en contacte directe amb els usuaris.

El Consell plenari de l' Ajuntament de Barcelona en la sessió ordinària de 28 de juny de 2012 (M1115/7814) *acorda instar al Govern municipal a:*

- Promoure, de manera immediata, les actuacions necessàries per fer efectiu el dret universal als subministraments bàsics d'energia i aigua potable. En aquest sentit, articular els mecanismes necessaris per evitar que les empreses subministradores d'energia i aigua potable interrompin el subministrament per impagament en el cas d'uns ingressos per càpita a la unitat familiar inferiors al salari mínim interprofessional i amb l'informe pertinent dels Serveis Socials.
- Redactar, de manera immediata, el protocol de Serveis Socials que permeti agilitzar al màxim l'elaboració de l'informe esmentat i enfortir els suports econòmics d'inclusió per fer front a les situacions de risc, amb relació als subministraments bàsics d'energia i aigua potable.
- Presentar, en el termini de sis mesos, a la Comissió de Qualitat de Vida, Igualtat, Joventut i Esport, un informe que detalli les actuacions en marxa, el nivell de cobertura de les necessitats i els recursos econòmics destinats.

4. Les accions en marxa a l' Ajuntament de Barcelona

De les 11 accions operatives que proposa el treball coordinat per la sindicatura, hi ha 6 propostes que tenen incidència directe o compartida amb l' administració local i **que des de l' Ajuntament de Barcelona s' està treballant**, en alguns casos abans del informe del Síndic.

Són les següents:

4.1 . Acció de Reconeixement del treball que ja realitzen els ens locals.

L' informe de la sindicatura posa en valor les iniciatives que fins ara de manera individual han emprès administracions, entitats del tercer sector i empreses per pal·liar la pobresa energètica.

En aquest sentit cal destacar que l' Ajuntament de Barcelona l' any 2012 va atorgar 1539 ajuts en concepte de pagament de subministraments energètics i aigua per un import de 260.434,04€ i el 2013 ha atorgat 3117 ajuts per un import de 512.281,39€ dins de la partida general d' ajuts econòmics. En el pressupost per l' any 2014 l' IMSS disposa, a més de la partida general d' ajuts econòmics, d' una partida singularitzada de 500.000€ per fer front a les situacions d' emergència derivades del tall de subministres d' energia i aigua.

4.2. Accions de Coordinació.

L' informe de la sindicatura posa també l' accent en la necessitat d' aconseguir una coordinació entre les iniciatives existents per tal de ser més eficient i disposar d' una visió de conjunt dels problemes derivats.

Els CSS de l' ajuntament ,en el marc de les relacions de cooperació i coordinació amb les entitats socials de Barcelona, ja estan abordant de manera coordinada els ajuts a famílies afectades per a aquest problema, des de les vessants de detecció, informació i atenció.

4.3. Accions de Divulgació.

Es planteja en l' informe de la Sindicatura la creació d' una pàgina Web que reculli informació sobre ajuts, tarifes socials, drets dels usuaris i altres mesures tendents a conèixer tots aquest aspectes que afavoreixin un disminució del cost de la factura energètica i d' aigua, així com aspectes tècnics d' estalvi.

En aquest àmbit des de l' IMSS, conjuntament amb el Departament de comunicació de l' AQVIE s' està treballant en:

Campanya de divulgació al públic objectiu

Per tal d'arribar a les persones vulnerables de patir pobresa energètica i aquelles que ja la pateixen s'ha realitzat una campanya divulgativa emmarcada principalment als centres de serveis socials de la xarxa de l'IMSS. També s'inclouen altres serveis que són freqüentats per aquest col·lectiu, com els Centres d'Atenció Primària, el Banc d'Aliments i altres serveis i entitats del tercer sector social.

El material informatiu s'ha distribuït en els CSS.

Per materialitzar aquesta campanya i aconseguir una presència perdurable a les llars de consumidors vulnerables que faci recordar la campanya, es proposa l'elaboració de material promocional de la campanya amb mesures d'estalvi energètic molt concretes i útils per aquests usuaris.

Campanya de comunicació al públic general

S'ha creat un *banner* informatiu en el Web de Serveis social centrat en la difusió de la informació més destacada: tarificació social, consells d'estalvi energètic, entitats d'ajuda.....

Per altra banda, conjuntament amb el departament de comunicació s'ha preparat material per l'elaboració de notes de premsa i especialment aprofitar els espais municipals a diaris, ràdios i TVB.

4.4. Accions de Formació.

A instàncies del 'ajuntament de Barcelona es va incorporar aquesta proposta de mesura en l'informe del Síndic, que consisteix a formar als treballadors socials en els recursos disponibles. Com a mínim en tres àmbits: Accions amb relació a les factures de subministrament, accions amb relació a l'habitatge i altres ajuts o beneficis.

La pobresa energètica té unes característiques que fan que, si s'identifica i es tracta de forma específica (i no simplement com a pobresa general), es poden aconseguir millores amb un impacte important en el benestar de les persones. Això implica, per exemple, incorporar aspectes generals relacionats amb l'eficiència i la gestió energètica a la llar, o ser capaços d'interpretar les factures dels usuaris, entre d'altres. Per això és important capacitar i acompanyar a uns professionals que, pel seu àmbit d'actuació habitual, no tenen perquè conèixer en detall aspectes relacionats amb l'energia a la llar.

S'han realitzat dos tipus de cursos formatius:

- 1) Formació de tipus operativa: curs destinat a tècnics professionals (treballadors socials, educadors, directores de centre, directores territorials, coordinadors tècnics dels SAD...). En aquest curs es treballen les qüestions d'energia a la llar (usos d'energia a nivell

domèstic, facturació d'electricitat i gas), identificació de la pobresa energètica i gestió de situacions de pobresa energètica (prevenció, correcció i gestió d'ajuts disponibles).

- 2) Sessions de reflexió estratègica: sessió destinada a directors de centres i directors territorials que té per objectiu la reflexió envers als recursos invertits en mesures correctives i possibilitats de planificacions més orientades a la prevenció de la pobresa energètica.

A banda de les formacions puntuals, s'està estudiant oferir un servei d'acompanyament als professionals formats en energia perquè puguin estar al dia de les qüestions que poden afectar a la seva tasca de detecció i intervenció en pobresa energètica, així com resoldre dubtes concrets i específics de gestió de situacions de pobresa energètica.

4.5. Accions d'Intercanvi d'informació en la interrupció dels subministraments

La sindicatura considera una eina essencial que les companyies subministradores informin prèviament als serveis socials bàsics quan tinguin previsió d'interrompre el subministrament d'electricitat, gas o d'aigua a una família per impagament.

Des de la mateixa comissió, on van participar representants de les companyies subministradores, es va demanar que aquestes designessin interlocutors que permetessin establir una comunicació fluida amb els Serveis Socials bàsics.

Des de l'IMSS estem ja establint relacions amb representants de les companyies que operen a la ciutat per establir els circuits i la interlocució amb responsables de les entitats que garanteixin el coneixement del Serveis Socials en els casos de tall en el subministrament de persones vulnerables.

S'ha establert ja un protocol d'actuació amb la companyia ENDESA (la companyia amb més abonats de subministrament elèctric amb la TUR (Tarifa d'últim recurs) a Barcelona i amb la companyia GAS NATURAL-FENOSA, pel qual, abans de produir-se qualsevol tall de subministrament d'electricitat a una llar, l'IMSS serà informat.

4.6. Altres propostes de petita actuació

La sindicatura proposa tot un seguit d'accions que van des de compra/préstec d'aparells electrodomèstics generadors de calor o fred a la realització de petits arranjaments a la llar, passant per la divulgació i assessorament en pràctiques d'estalvi energètic.

L'ajuntament, mitjançant els Serveis socials bàsics, quan detecta una llar amb problemes d'habitabilitat prescriu la compra d'electrodomèstics o de petits arranjaments que garanteixin unes mínimes condicions de vida de les persones en la seva llar.

Així l'any 2012 es van atorgar 3625 ajuts pel concepte manteniment de l'habitatge per un import de 830.773,16€ i l'any 2013 han estat 4540 ajuts per un import 1.060.415,05€

4.7. Altres accions que s' estan treballant des de l' IMSS.

A més d' aquestes propostes recollides en l' informe de la Sindicatura, els Serveis Socials estan realitzant o en curs de fer-ho accions com les següents:

4.7.1. Fons de Solidaritat de la Fundació AGBAR

És un fons econòmic de la Fundació AGBAR destinat a ajudar a sufragar les despeses del servei d' aigua a persones sense recursos. Els CSS informen i acrediten davant d' AGBAR les persones susceptibles de ser els destinataris. No inclou l' import que a la factura de l' aigua correspon a impostos i cànon.

4.7.2. Protocol de gestió de les previsions contingudes en el Decret Llei 6/2013.

A més de reunions amb responsables d' atenció al ciutadà d' empreses subministradores, s' ha elaborat el procediment d' atenció/gestió de les demandes ciutadanes d' acolliment al decret de la Generalitat.

Els CSS tenen informació sobre els requeriments i els efectes de la mesura, així com de la documentació a aportar i el procés que una vegada realitzat l' informe socials ha de fer el ciutadà.

4.7.3 Treball amb associacions

Tanmateix des de l' AQVIE ens hem reunit amb representants de l' assemblea de treballadors/es en atur de Barcelona, als efectes de trobar possibles estratègies conjuntes de coordinació per tal de millorar la situació d' aquest col·lectiu.

4.7.4 L' IMSS també ha contractat la Fundació Ecoserveis associada amb la Fundació "Acción Bienestar y Desarrollo" (ABD), per desenvolupar un programa de "Voluntaris contra la pobresa Energètica", que consisteix en tot un seguit de xerrades ,tallers i punts d' informació adreçats primer a la formació de voluntaris i després a personers vulnerables usuàries dels CSS

El conjunt de totes aquestes accions permet concloure que des de l' Ajuntament es disposen dels mitjans necessaris: econòmics, organitzatius, relacionals i informatius per garantir que les persones vulnerables de la ciutat estan emparades per la xarxa de serveis socials de l'ajuntament, en cas de no poder fer front als costos derivats del manteniment del subministres a la llar dels serveis bàsics d' energia i aigua.

GRÀCIA SETEMBRE 2014**ATENCIÓ SOCIAL BÀSICA A PERSONES I FAMÍLIES**▪ **Centres de Serveis Socials**

	Nombre dins període	Nombre mateix període any anterior	Variació %
Persones ateses pels Centres de Serveis Socials	2.544	2.517	1%

ANY 2014	Total	0-14 anys	15-24 anys	25-64 anys	65 anys i +
Població Districte (*)	120.976	14.201	9.242	71.587	25.946
Persones amb atenció oberta	11.779	621	384	2.501	8.273
% s/ total districte	9,8%	4,3%	4,2%	3,5%	31,8%

(*) Lectura del Padró Municipal d'Habitants a 30.06.2013.

▪ **Servei d'ajuda a domicili (SAD)**

	Nombre dins període	Nombre mateix període any anterior	Variació %
Persones usuàries ateses	1.611	1.532	5,16%
Llars ateses	1.554	1.464	6,15%

COMENTARI

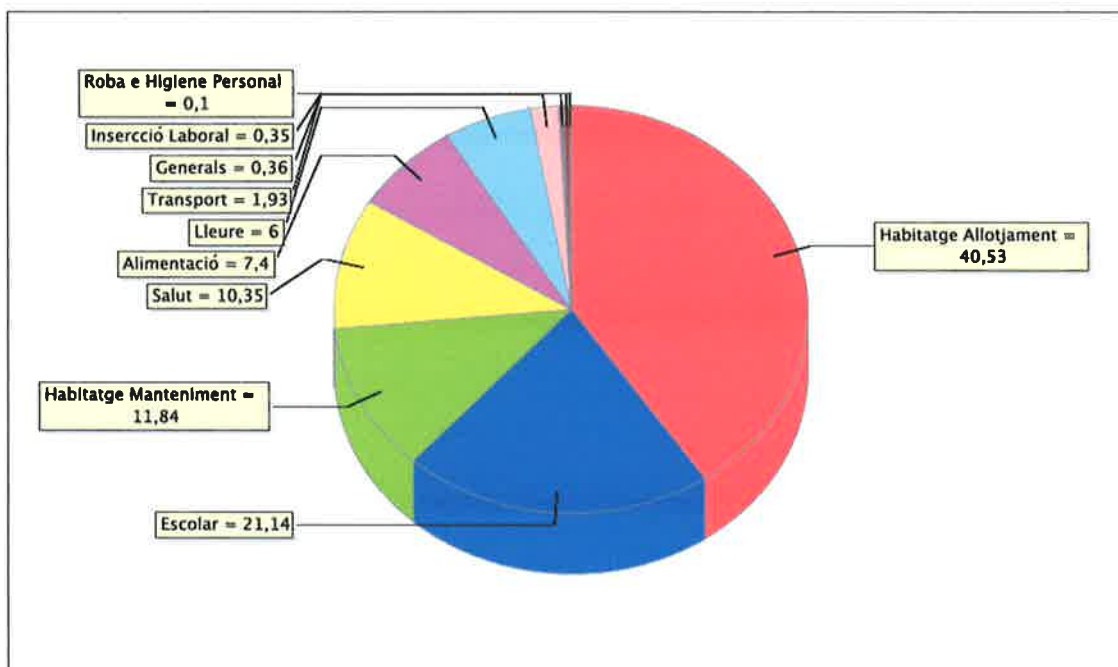
Segueix augmentant el nombre de persones que reben el servei de SAD.

Seguim poden donar resposta a totes les peticions del ciutadà que es valoren adients. No hi ha llista d'espera.

▪ **Ajuts orientats al suport econòmic d'inclusió (IMSS)**

	Dins el període	Període any anterior	Variació %	Acumulat any 2014
Nombre d'ajudes tramitades	516	511	1%	1.040

Distribució de la despesa d'ajuts econòmics

COMENTARI

S'han fet 1040 ajudes, a 516 persones per un import mig de 214 €.

Els conceptes que destaquen durant aquest període són: Habitatge allotjament amb un 40,5% i habitatge manteniment amb un 11,8% escolar i escolar amb un 21,14.